

ALTAY ALTAY

TOPLULUKLARI COMMUNITIES

Aile ve Aile Değerleri Family and Family Values

Editörler / Editors

İlhan Şahin - Fahri Solak

Güljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik

Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

TÜRK DÜNYASI BELEDİYELER BİRLİĞİ
UNION OF TURKISH WORLD MUNICIPALITIES
СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ ТЮРКСКОГО МИРА

ALTAY TOPLULUKLARI

Aile ve Aile Değerleri

ALTAY COMMUNITIES

Family and Family Values

ALTAY TOPLULUKLARI

Aile ve Aile Değerleri

ALTAY COMMUNITIES

Family and Family Values

Edit6rler / Editors

İlhan Şahin - Fahri Solak

Göljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik

Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

İstanbul 2019

ALTAY TOPLULUKLARI
Aile ve Aile Değerleri
ALTAY COMMUNITIES
Family and Family Values

Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) Yayınları, No: 27
ISBN 978-605-2334-05-8

Editörler / Editors

İlhan Şahin - Fahri Solak
Güljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

İç Tasarım

İlhan Şahin

Teknik Yapım

Murat Eryılmaz

Baskı

Özlem Matbaacılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Litrosyolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok No: 2BB4 Topkapı / İstanbul
www.ozlemmatbaa.com.tr

Sertifika No: 12150

İstanbul, 2019

‘Altay Toplulukları Aile ve Aile Değerleri’ kitabının tüm yayım hakları
Türk Dünyası Belediyeler Birliği’ne aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
İzinsiz basılamaz ve çoğaltılamaz.

TÜRK DÜNYASI BELEDİYELER BİRLİĞİ
UNION OF TURKISH WORLD MUNICIPALITIES
СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ ТЮРКСКОГО МИРА

Merkez Efendi Mah. Merkez Efendi Konağı No: 29

Zeytinburnu 34015 İstanbul

Tel 0212 547 12 00

www.tdbb.org.tr

Kapak Resmi: Uygarlıklar beşiği Altay topluluklarının temel değeri aile
(Foto: İlhan Şahin)

İçindekiler

<i>Söz Başı</i>	11
<i>Foreword</i>	15
<i>Sunuş</i>	19
<i>Introduction</i>	25

Aile ve Akrabalık Terimleri

1	Aile-Akrabalık Semantik Alanı Kapsamında Altay Bilim Teorisi <i>Kamilveli Nerimanoğlu</i>	33
2	Başlangıçtan Bugüne Mesken-Aile ve Aile Değerleri Olgusu Açısından Türk Dili ve Edebiyatına Kısa Bir Bakış <i>Mukadder Güneri</i>	43
3	Dede Korkud Kitabında Ev-Aile Kavramı ve Bu Semantik Alan Kapsamındaki Kelime Varlığı Üzerine <i>Aysu Güzel</i>	61
4	Тууганчылык терминдеринин тектештирме контексти <i>Таиполом Садыков-Абдималик Маурабов</i>	71
5	Anne Tarafından Akrabalığa Bir Örnek: Türk Dünyasında Böle / Bölö <i>Üçler Bulduk</i>	83
6	Türk Tatar Hanlıklarında İmildaşlık (Sütkardeşlik) <i>Serkan Acar</i>	91
7	A Typology of Turkic and Finno-Ugric Kinship Terms <i>Charles F. Carlson-Erhan Taşbaş</i>	105
8	Chinese-style Family Names in Korea and Japan, and Continuity of Traditions <i>Victor Yakovlev</i>	113
9	Çuvaşçada ve Türkçede Akrabalık Terimlerinin Karşılaştırılması <i>Eduard Lebedev</i>	119
10	Şehirleşmenin Akrabalık Terimlerine Tesiri (Kırgız ve Türkiye Türkçeleri Örneğinde) <i>Negizbek Şabdanalıyev</i>	127

Evlilik ve Evlilik Gelenekleri

11	Tüg- Fiili ve Düğün Kavramı Üzerine <i>Vahit Türk</i>	137
12	Altay Türklerinin Düğün Törenlerinde Aile Ocağı Etrafında Yapılan Uygulamalar ve Bu Uygulamaların Kökeni <i>Satı Kumartaşhoğlu</i>	145

- 13 Свадебные обряды и брачные отношения кыргызов и тюркских народов в исследованиях кыргызских этнографов *Жаркын Пиримбаева* 157
- 14 Кыргызстандын түштүк аймагында жашаган кыргыздардын калың берүү каада-салты (XIXк. аягы - XXк. башы) *Самара-Осмонова* 169
- 15 Oğuzlarda Levirat Âdeti *Ayhan Pala* 175
- 16 Брачность и разводимость населения Казахстана (1979-2009 гг.) *Жанна Аубакирова-Сауле Уалиева* 183
- 17 Azerbaycan Ailelerinde Konfliktler ve Boşanma Problemine Dair *İsmayılzadə Pirağa Əyyub oğlu-Həsənov Şövqü Vaqifoğlu-İsmayilov Yusif Əyyuboğlu* 191
- 18 Azize Caferzade'nin Araştırmalarında Aile-Âdet ve Gelenekleri *Gülsümhanım Hasilova* 221

Aile ve Aile Anlayışı

- 19 Yenisey Yazıtlarına Göre Eski Türklerde Aile ve Kadın-Erkek *Nurdin Useev* 229
- 20 Türk Kültüründe Atalara İlişkin Tasvirler *Münevver Ebru Zeren* 249
- 21 Altay Türklerinde Ata Kültü, Aile ve Tarih Bilinci *Sema Önal* 269
- 22 Sustainability of a Traditional Family in the Contemporary World: Inter-regional Social Practices of Altay Nations *Abulfaz Suleymanov-Chulpan Ildarhanova* 279
- 23 Türk-Turan Uygarlığında “Aile Felsefesi”nin Rölü *Faik Elekberli (Faiq Ələkbərli)* 291
- 24 Türk Aile Yapısının Sosyolojik Temelleri: Kökler ve Modern Zamanlar *İsmail Doğan* 309
- 25 Âdâb Kitapları Çerçevesinde XV. ve XVI. Yüzyıllarda Türk Aile Hayatı *Mert Can Erdoğan* 333

Aile ve Aile Değerleri

- 26 Kutadgu Bilig’de Evlilik ve Aile *Vefa Taşdelen* 347

- 27 “Құтты білікте” және қазіргі қазақ қоғамында отбасы құндылығы
Бекарыс Нұриманов 353
- 28 Geçiş Dönemi Eserlerinde Türk Ailesi ve Değerler:
Dede Korkut Kitabı Örneği
Ayşe Yücel Çetin 365
- 29 Türk Atasözlerinde Aile Değerlerinin Ele Alınışı Üzerine
Sosyolojik Tespitler
Türkan Erdoğan 377
- 30 Karşılaştırmalı Türk-Azerbaycan Atasözlerinde Aile ve
Akrabalık İlişkileri
Lale Bayramova 397
- 31 Azerbaycan ve Anadolu Atasözlerinde Aile Değerleri
Gülнар Osmanova 405
- 32 Eski Hint Toplumunda Aile ve Onun Türk Toplumuna İle
Kıyaslanıp Değerlendirilmesi
Müslüme Melis Çelikaş 413
- 33 Үй бүлөнүн ыйман, маданиятты калыптандыруудагы жана
билим берүүдөгү орду
Таасилкан Жумабаева-Каныбек Исаков 421

Aile ve Sosyo-Kültürel İlişkiler

- 34 Altay Dastanlarında Aile İlişkileri
Galip Sayılov 431
- 35 Особенности выражения семейных отношений в корейском,
узбекском, каракалпакском фольклоре и литературе
*Людмила Хван-Айсұлтан Бектурсынова-Назокат
Ибрагимова* 437
- 36 Bursa Yöresindeki Uludağ Türkmen/Yörük Köylerinde
“Aile”nin Teşkilî ve Akrabalık Bağları
Yusuf Oğuzoğlu 449
- 37 Türk Kültüründe Aile Bireyleri Arasında Hediyeleşme
Fatma Ünyay Açıkgöz 457
- 38 Дин жана билим институттарынын алкагындагы заманбап
кыргыз үй-бүлөсү: статистикалык-социологиялык талдоо
Бакытбек Малтабаров-Эльмира Сарыбаева 465
- 39 Отбасындағы тұлғааралық қарым-қатынастың қалыптасуы
Гульнар Омарова- Айгуль Омарова 481

Kadın ve Çocuk

- 40 Altay Destanlarında “Eş” Olarak “Kadın” Tipolojisi
Naciye Ata Yıldız 489

- 41 Sosyolojik Bağlamda İslamiyet Öncesi Türklerde Kadın ve Kadının Aile İçerisindeki Yeri Üzerine Bir Analiz 509
Kamil Şahin
- 42 The Role of Women in Mediaeval History of Mongolia 519
Tsymzhit Vanchikova-Snezhana Tsybilova
- 43 Казахские женщины при дворах правителей тюркских государств (XV–XVII вв.) 525
Нурлан Атыгаев
- 44 Түркі әлеміндегі қазақ әйелдерінің бейнесі 535
Қалина Атемова
- 45 Kırgız Dünya Görüşünde Gelin 541
Venera Turatbek kızı
- 46 Sırât-ı Müstakim'e Göre Kadının Aile İçindeki Rolü 547
Zeynep Iskefiyeli

Kültürel Miras

- 47 Altay Folklorundaki Ülgen ve Erlik'in Rekabet Bağlamında İncelenmesi 573
Rövşen Alizade
- 48 Altay Yaratılış Destanı ve Saha Türklerinin "Kut-Sür İtegele" Sisteminde Holografik Yansıma 581
Metanet Aliyeva
- 49 Altay ve Kıbrıs Türklerindeki Ay ve Güneş Tutulması İle İlgili Ortak İnançlar 585
Zeki Akçam-Ayşegül Akçam
- 50 Рахманқұл Бердібай - түркі жұртының «Дәде Қорқыты» 593
Talgat Daniyarov-Dariha Kişibayeva
- 51 Altay Topluluklarında Şecere (Sancırılar) Geleneği ve Sabır Attokurov'un Kırgız Şeceresi 603
Kayrat Belek
- 52 Tarihsel Süreç İçinde Kumuklarda Aile 611
Mehmet Alpargu
- 53 Kültürel Bir Genetik Örneği Olarak Türklerde Ölüm Âdetlerinin Anadolu Türklerinde Yansımaları 621
Osman Özkul-Ahmet Küçük-Ali Özaslan

Sosyo-Kültürel Değerler

- 54 Altay türkilerinin keybir etnomädeni qundılıqtarı 641
Nurbolat Bogenbaye-Aidy Zhalmırza
- 55 Моңғол Дәуіріндегі Түркі-Қыпшақ Ренессансы 653
Ерболат Саурықов

56	Қ. А. Ясауи іліміндегі құндылықтар жүйесі <i>Бекет Өтеген</i>	661
57	Türklerde Misafirperverlik (13. Yüzyıl Sonlarına Kadar) <i>Recep Yaşa</i>	667
58	Kazak Türklerinde Görüşme Geleneğinin Önemi ve Bu Geleneği Devam Eden Sırım Datoğlu'nun Şeşendik (Bilgelik) Sözlerinin Yeri <i>Nursaule Akhatova</i>	681
59	Қазақ халқының отбасылық тәрбие дәстүрлері <i>Қалина Атемова - Латина Атемова</i>	689
60	Geleneksel Ata Sporü Güreşin Yörük Kültüründeki Yeri: Serik Örneği <i>Yüksel Kaştan</i>	697
61	Alevi Gelenekte Yola Giriş Töreni Olarak Çocuk İkrarının Yorumlanması <i>Gökçen Çatlı Özen</i>	721
62	Қазақстанда перзент дүниеге келгенде жасалынатын әдет ғұрыптар <i>Эльмира Зултыхарова</i>	731
63	Kırgız Göçebe Toplumunda Yaşlılar ve Yaşlıların Yeri <i>Dinar İmanova</i>	737
64	Көпмәдениетті ортада жастарды елжандылыққа тәрбиелеудің мүмкіндіктері <i>Мәлдір Султанмұрат - Қалина Атемова</i>	751
Sosyal ve Siyasi Yapı		
65	Göçebe Dünyasında Diplomatik İlişkilerin Özellikleri <i>Nazgul Isabaeva</i>	759
66	Orhan Bey'in Bizans İmparatoru Kantakuzeneos'un Kızı Theodora İle Evliliği <i>Yahya Başkan</i>	769
67	Osmanlı Devlet ve Toplum Hayatında Mali Bir Birim Olarak Hane Kavramı <i>Hakan Doğan</i>	775
68	II. Mahmut Döneminde Bazı Şehirlerin Hâne/Aile Yapısının Tespitine Yönelik Bir Deneme (Sivas, Çorum, Yozgat Örneği) <i>Serpil Sömez</i>	795
69	Bir Fransız Seyyahın Gözlem ve Tespitlerinde Türklerin Yaşam Tarzına Dair İzlenimler <i>Gülhanım Ünsal</i>	807

70	Sovyet Öncesi Türkmenlerde Sosyo-Kültürel Hayat <i>Gurbangeldi Gutliyev</i>	815
71	Кыргызстандагы заманбап этноидентификациялык процесстер <i>Чолпон Койчуманова</i>	831
72	Кыргыз үй-бүлөлөрүнүн азыркы шартта рынок экономикасына ыңгайланышуусунун өзгөчөлүктөрү <i>Айнагул Жоошбекова</i>	843
73	Кіріктірілген білім беру жүйесінің оқушылардың шығармашылық әлеуетін қалыптастырудағы тиімділігі <i>Ленура Тлеубекова - Қалипа Атемова</i> <i>Қаракөз Абрахманова- Кулишат Абишева</i>	851
Dil İlişkileri		
74	İkel Yazının Majik Funksionları (Türk ve Skandinav Epik Metinlerinde) <i>Ferah Celil-Tünzale Soltanova</i>	859
75	Runik Yazıtı ve Kırgız Hükümdarının Damgasını Taşıyan Uytag Adlı Dikili Taş <i>Dmitry Vasilyev</i>	867
76	М. Қашқари – ареалдық лингвистиканың негізін салушы <i>Ұлдар Исабекова-Айжан Ауанасова</i>	877
77	Oğuz Lehçelerinde Problemler ve Lehçeleri Korumanın Yolları <i>Batır Norbaev</i>	881
78	Қазақ тіліне енген араб-парсы сөздерінің зерттелуі <i>Гүлдархан Смағұлова</i>	887
79	Two Turkish Prisoners' Altaic Contacts in Siberia 1916-1921 <i>Jack Snowden</i>	895
80	Рахымжан Отарбаев драматургиясы: тарихи драма, тарихи тұлға, көркемдік шешім және жаңашыл көзқарас <i>Рита Сұлтанғалиева</i>	911
81	Kırgız ve Altay Dillerinde “Kızıl” Kelimesinin Kullanım Özellikleri <i>Kıyal Toktonaliyeva</i>	919
82	Comparative Study of Korean and Uzbek Proverb <i>Byungil Kim</i>	927
83	Rus Dilinde Türkizmlerin Araştırma Tarihi Üzerine <i>Jale Coşkun</i>	933

Söz Başı

Bugün birçoğumuzun “Altay” kavramı ve kelimesiyle tanışıklığı çocukluk yıllarına kadar uzanmaktadır. O dönemlerde ilkokul tarih ders kitaplarında Türklerin anavatanı Altay Dağları, Tanrı Dağları ve bir de Orhon vadisi olarak geçmekteydi. Altay o zamandan itibaren bizim kuşağımızın benliğine ve kimliğine yerleşmişti. Özellikle 70’li ve 80’li yıllarda Zeki Velidi Togan ve Bahaeddin Ögel’in bu konularla ilgili meydana getirdikleri değerli eserler ve üniversite kürsülerinde Altay’a dair öğrenciler üzerinde yarattıkları farkındalık burada anılmaya değerdir. Elbette Altay kavramı sonraki yıllarda da çeşitli araştırmacılar tarafından etraflıca incelenme fırsatı bulmuştur. Keza bu konuda yazılan kitaplar, konuya yönelik araştırmalar günümüzde de devam etmektedir. Heyecan verici anlamıyla geçmiş kuşakların kimliğinin yoğrulmasında etkili olan Altay’ın, bilinçlerimizde yerleşmesi çok daha eskilere dayanmaktadır. Bunun en önemli vesilelerinden birincisi, ilkokul ders kitaplarındaki Türk tarihi konusunun Altay ile başlaması, bir diğeri ise kıymetli senarist ve Türk çizgi romancısı Suat Yalaz’ın daha sonra sinemaya uyarlanan Karaoğlan serisidir. 60’lı yıllarda çekilen ve Kartal Tibet’in başrolünde oynadığı bu filmin adı “Altay’dan Gelen Yiğit”ti. Yiğitliğin, ahlakın, cesaretin, başarının ve mükemmeliyetin timsali olarak o yıllarda genç kuşakların örnek aldığı bir karakter olan Karaoğlan’ın temsil ettiği değerler ve sahip olduğu niteliklerin Altay kavramıyla iç içe geçmesiyle oluşan ruh, o zamandan beri pek çok Türk insanının kimliğinde ve benliğinde hep yer edinmiştir.

Dünyanın en büyük kıtası ve kara parçası olan Asya, kendisinden daha büyük, daha ağır bir tarih ve kültür mirasını üzerinde taşımaktadır. Dünya nüfusunun % 60’ının yaşadığı 44 milyon kilometrekarelik bu büyük kıta insan dışındaki dünya canlı varlığının belki de yarıdan fazlasını barındırmaktadır. Tarih boyunca ortaya çıkmış en zengin ve köklü kültürlerin, medeniyetlerin doğduğu Asya, bünyesinde çok çeşitli bir coğrafya yelpazesini barındırmaktadır. Üzerinde bulunduğumuz coğrafyadan başlayacak olursak Anadolu, Suriye, Mezopotamya, İran, Hindistan ve Çin medeniyetlerinin doğduğu topraklar bu büyük kıtadadır. Bunların arasında Asya’nın merkezinde yükselmiş olan köklü Bozkır veya Altay medeniyeti ise pek çok açıdan bu medeniyetlerden daha ayrıcalıklı bir konumdadır.

Yerleşik ve şehirlerde doğan medeniyetlerin birçok açıdan gelişmiş olmasına bakılarak Altay medeniyetinin yerleşik olmadığı için gelişmediği sonucu çıkarılmamalıdır. Aksine Altay veya Bozkır medeniyeti hem yerleşikliği hem de konargöçerliliği ihtiva eden, dünya tarihinde pek çok bü-

yük medeniyetle boy ölçüşmüş, rekabet ve mücadele etmiş ve hatta onları mağlup etmiş bir medeniyettir. Günümüzden 1500 yıl önce Altaylardan gelen Hun kimlikli süvariler, o zamanki dünyanın iki büyük devletinden biri olan Batı Roma'yı yıkmış ve üzerinde taşıdığı değerlerle Avrupa'ya şekil vermiştir. Keza bundan 700 yıl sonra bu defa Altaylardan kopup gelen Selçuklu armalı süvariler, İslam medeniyetinin sahipleri olarak Bizans denilen bir başka Roma'yı yenmiş ve sarsmıştır. Bu başarıların altında Altaylıların çok kuvvetli bir bilgi ve teknolojiye sahip olmaları yatmaktadır. Bundan yüzyıllar önce demir teknolojisi Altaylar 'da geliştirilmiş, 1300-1400 derecede eriyen demire bu coğrafyada şekil verilmiştir. Bu gelişme Altaylı kavimlere diğer kavimler karşısında çok önemli bir üstünlük kazandırmıştır. Ayrıca atın evcilleştirilmesi ve maharetle kullanılması da bu üstünlüğü daha üst seviyeye taşımıştır. Tarihte uzun yıllar dünyaya hükmedenler atlı kavimler olmuştur. XIX. yüzyılda Almanya'yı Almanya yapan şahsiyetlerden biri olan Ottovon Bismarc'ın (1815-1898) tarih kitaplarına geçen şu sözü de bu bakımdan dikkate değerdir: "Almanya'nın kaderi demir ve kanla çizilecektir". Burada demir, Almanya'nın demir ve çeliğe dayalı teknolojik iddiasını ortaya koyarken kan Almanya'nın mücadeleciliğini ve savaşçılığını öne çıkarmaktadır.

Altay'ın bozkırdaki evlatları bu seviyeye yüzyıllar önce ulaşmış, büyük devletlerin ve medeniyetlerin sahipleri olmuşlardır. Coğrafyanın sunduğu imkânlar da bu durumda etkili bir faktör olmuştur. Bozkır insanının komşu coğrafyalardaki insanlardan biraz daha mücadelecili ve farklı olması coğrafyanın ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Mesela Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun üzerinde hususiyetle durduğu elbise kültürü burada gelişme göstermiştir. Bu doğrultuda Sevim Tekeli'nin de bir tespitini paylaşmak gerekir: "26 Ağustos 1071'de Sultan Alparslan önderliğinde Bizans ordusunu yenen Selçuk Türkleri o tarihlerde matematik bilgisi bakımından Bizans'tan daha üstündü. Dolayısıyla Altay'ın veya Bozkır'ın evlatları, bir medeniyetin başarı gerektirecek bütün unsurlarına sahipti".

Son 300 yıldır Asya, büyük bir bunalım ve krizin içerisinde olsa da bu coğrafyada öyle bir köklü yapı bulunmaktadır ki bu yapı yeniden bir dirilişin ve zirveye çıkmanın bütün unsurlarını içinde barındırmaktadır. Tabii ki Altay'ın çocukları da bu yükselişin lokomotifleri olduklarının işaretini vermektedirler.

Bugün dünyanın çeşitli yerlerinden gelmiş Altaylı araştırmacılar bu bilinçle burada toplanmış bulunuyorlar. Temenni ediyorum ki bu toplantıda çok güzel bildiriler sunulacak ve toplantı en yüksek zirveye ulaşacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, böylesine önemli bir toplantının organizasyonunda emeği geçen çok saygıdeğer İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü Yedigâr İzmirli Hanımefendi'ye, bu akademik toplantıyı geleneksel bir hale getiren değerli Altay Akademisyenler Birliği başkanlarına, kıy-

metli Bakanım Prof. Dr. Abdulhaluk Çay Bey'e, kıymetli Yükseköğretim Kurulu eski üyesi Prof. Dr. Halis Ayhan Bey'e ve toplantıya iştirak etmiş olan değerli araştırmacılara teşekkür ediyor; ayrıca böyle bir toplantıda bulunmaktan da çok sevinçli ve mutlu olduğumu belirtmeyi ve bunu sizlerle paylaşmayı bir borç biliyorum.

Prof. Dr. Refik Turan
Türk Tarih Kurumu Başkanı

Foreword

For most of us today our acquaintance with the concept and the word “Altay” stretches back to our childhood years. In those days, in our elementary school history textbooks the Altay Mountains, the Tanrı Mountains and the Orhon Valley were mentioned as the homeland of the Turks. Since that time Altay has settled into the personality and identity of our generation. It is worth recalling that, particularly in the 70s and 80s, the awareness created among students about Altay stemmed in large part from the valued works and university courses of Zeki Velidi Togan and Bahaeddin Ögel, regarding these subjects. Certainly, there were subsequent studies done by various researchers about the Altay concept. Similarly, books and research on this topic continue to appear today. With its stimulating meaning, Altay was instrumental in molding the identity of past generations but its place in our consciousness goes back much further. One of the most important elements of this were the Turkish history lessons in elementary school textbooks that began with Altay. But another was the Karaoğlan series originated by the beloved scenarist and comic book novelist Suat Yalaz, which was later brought to the silver screen. The name of this film was “Altay’dan Gelen Yiğit” (The Brave Young Man from Altay), made in the 1960s and Kartal Tibet starred in the lead role. The Karaoğlan character was an example of stoutheartedness, morals, courage, success and perfection for the youth of that generation and the values and qualities that Karaoğlan espoused comported completely with the Altay concept, settling into the personalities and identities of a great many Turks.

Asia, which is the world’s largest continent and landmass, carries with it an even larger and weighty heritage of history and culture. This great continent, which has 60% of the world’s population within its 44 million square kilometers, contains probably more than half of Earth’s non-human living creatures. Within the Asian edifice, from where, throughout history, the richest and deepest cultures and civilizations have emerged, there is quite a variety of geographies. Starting with our own, Anatolia, we can also list the civilizations of Syria, Mesopotamia, Iran, India and China that were born on this great continent. Among these is the Step (Bozkır) or Altay civilization which arose in Central Asia and, which, in many respects, has a more favored place than other civilizations.

When one looks at the developed state of civilizations that grew in settlements and cities, it should be a given that the Altay civilization should be undeveloped since it did not emerge from a settled state. However, the

Altay or Step civilization was made up of both settled and nomadic lifestyles and was as large as many great civilizations of human history. It competed with, battled and even defeated other civilizations. 1,500 years ago, horsemen known as Huns who came from Altay battered the Western Roman Empire, which was at that time one of the two greatest states in the world, and gave Europe a new shape based on the values they brought. Likewise, 700 years later Selchuq horsemen from Altay defeated and bewildered another Rome, called Byzantium, as members of the Islamic civilization. Underpinning these successes were the very strong knowledge and technology bases initiated hundreds of years earlier by the Altay, who had developed iron technology and melted iron at 1,300-1,400 degrees. This development gave the Altay tribes a very significant advantage over other tribes. The domestication and skillful use of horses carried the Altay's superiority even further. In history, for many years the horse-riding tribes were the rulers of the world. In the 19th century, Otto von Bismarck (1815-1898), one of the personalities who made Germany, used these noteworthy words that we find in history books: "Germany's fate will be written with iron and blood." Here the iron reference is to Germany's iron and steel technology and the blood reference highlights Germany's combativeness and warrior mentality.

The children of the Altay steppes reached this level hundreds of years before and established great states and civilizations. The means offered by geography had a lot to do with this situation. The Bozkır (steppe) individual had a more combative and different nature than the people of neighboring geographies as a consequence of their geography. For example, Professor İbrahim Kafesoğlu reflected this with his studies on the culture of clothing. In this regard, we should share a finding made by Sevim Tekeli: "The Selchuq Turks who, under the leadership of Sultan Alparslan defeated the Byzantine army on 26 August 1071, were far superior in mathematics to the Byzantines. Consequently, the Altay or Bozkır descendants had all the elements necessary for a successful civilization."

In the last 300 years, despite the great calamities and crises that have befallen it, Asia still has such a deep-rooted structure in this geography that all of the elements required for it to revive and reclaim the summit are in place. Of course, the children of Altay give every indication that they will be the locomotive of this rise.

Today Altay researchers from all over the world are coming together with this concept in mind. My wish is that exceptional papers will be presented at the meeting and that the gathering reaches the highest levels.

With these feelings and thoughts, I would like to thank those who have worked so hard to organize this important meeting: Istanbul Aydın

University Rector Yadigâr İzmirli, the heads of the esteemed Altay Academicians Union, my esteemed Minister Prof. Dr. Abdulhaluk Çay and esteemed former member of the Senior Education Council Prof. Dr. Halis Ayhan, along with all of the valued researchers who participated in the meeting and whose papers and presentations have made substantial contributions to both the symposium and to the scholarly work related to the home, family and family values of the Altay peoples and communities. In addition, I would like to state how pleased and happy I am to attend such a gathering.

Prof. Dr. Refik Turan
Chairman, Turkish Historical Society

Sunuş

Tarihsel süreç içinde oluşan bazı kavramların başta dil, edebiyat ve tarih olmak üzere uygarlık değerleri bakımından önemli anlamlar ifade ettiği bir gerçektir. Bu kavramlardan biri, hiç şüphesiz *Altay* kavramıdır. Avrasya’da pek çok halk, topluluk ve ulusu içine alan bu kavramı, katmanlaşmış bir kar topuna benzetmek mümkündür. Bu kar topunun katmanlarında bulunan bütün değerleri ilmin ışığında ele almak ve bu katmanları açmak gerekmektedir. Bu bakımdan Avrasya’da çok geniş bir coğrafyaya yayılan, dünya tarihinin coğrafi, sosyal, siyasi ve ekonomik şekillenmesinde önemli bir payı olan Altay halk, topluluk ve ulusları üzerinde araştırmalar yapmak, uluslararası sempozyum ve kongreler düzenlemek ve bunları bilim dünyasına sunmak büyük bir önemi haizdir. Bu bağlamda Altay halk, topluluk ve uluslarının uygarlık ve uygarlık değerleri üzerinde bugüne kadar Altayist Akademisyenler Topluluğu tarafından geleneksel olarak yapılan uluslararası sempozyumların devamı olarak 24-26 Temmuz 2017 tarihlerinde *Mesken-Aile ve Aile Değerleri* üzerine İstanbul Aydın Üniversitesi’nde uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir. Elimizdeki bu kitap, söz konusu sempozyuma sunulan bildirilerin *Aile ve Aile Değerleri* ile ilgili olanlarını teşkil etmektedir.

Kitapta yer alan makalelerin önemli bir kısmı Altay dil veya lehçelerinde, bir kısmı ise İngilizce ve Rusça olarak yazılmıştır. Ancak makalelerin geniş bir akademik çevreye hitap edebilmesi ve anlaşılabilmesi için her makalenin baş tarafına İngilizce bir özet konulmuştur. Makalelerin değişik dil, lehçe ve alfabelerde olması, özellikle dipnot ve kaynakçalarda yeknesak bir uygulamayı güçleştirmiş ve bu bağlamda yazarların kendi tercihlerine çok fazla müdahale edilmemiştir.

Konu ve muhteva dikkate alınarak bir sıraya konulan Altay halk ve topluluklarında aile ve aile değerleri ile ilgili makalelerden ilki, Kamilveli Nerimanoğlu’na aittir. Nerimanoğlu, Altay bilim teorisinin önemi ve bu bağlamda aile ve akrabalıkla ilgili kelimelerin anlamının sosyolengüistik açıdan incelenmesi; Mukadder Güneri, Türk dili ve edebiyatının gelişmesine paralel olarak mesken, aile ve aile değerlerine ilişkin olguların geçirdiği evreleri; Aysu Güzel, Dede Korkut kitabında yer alan ev ve aile ile ilgili maddi ve manevi kültür öğeleri; Tashpolot Sadykov ve Abdymalik Mashrabov, akrabalık terimlerinin ortak atalarla ilgili ilişkilerini ve bağlarını yansıtmaları; Üçler Bulduk, Türk dünyasında ana tarafından akrabalığı belirten “böle/bölö” kavramı; Serkan Acar, Türk-Tatar hanlıklarında imildaşlık/sütkardeşlik ve imildaşların siyasi ve toplumlararası ilişkilerdeki yeri;

Charles F. Carlson ve Erhan Taşbaş, Finno-Ugrik ve Türk halklarındaki akrabalık sistemlerinde değişimin izleri; Victor Yakovlev, Kore ve Japon aile adlarında Çin aile adlarının veya Konfüçyanizmin etkisi; Eduard Lebedev, Çuvaşçada ve Türkçedeki akrabalık terimlerinin karşılaştırılması ve bu terimlerin çeşitli fonetik varyantları ve Negizbek Şabdanaliyev, Kırgız ve Türkiye Türkçesinde ve ağızları örneğinde şehirleşmenin akrabalık terimlerine etkisi üzerinde durur.

Bunun yanında Vahit Türk, “tüğ-” fiili, “düğün” kavramı ve bu kavramın bağ anlamlı bir kelimeyle karşılanmasını; Satı Kumartaşlıoğlu, Altay Türkleri arasındaki düğün törenlerinde ateş ve ocak etrafında gerçekleştirilen uygulamalar ve bu uygulamaların temelinde yatan inanışları; Jarkyn Pirimbaeva, Kırgız etnografya çalışmalarında Kırgızların ve diğer Türk halklarının evlilik ve düğün ilişkilerini; Samara Osmonova, etnografik kaynaklar ve araştırmalar ışığında Kırgızistan’ın güneyinde evlenme öncesinde kız için ödenen başlık parasını; Ayhan Pala, Hunlarda ve Gök Türklerde görülen “levirat” türü evliliğin Oğuzlarda görülen örneklerini; Zhanna Aubakirova-Saule Ualiyeva, 1979-2009 yılları arasında Kazakistan toplumundaki evlilik, boşanma ve aile değerlerinin değişimini; İsmayızadə Pırağa Əyyub oğlu-Həsənov Şövqü Vaqifoğlu-İsmayilov Yusif Əyyub oğlu, Azeri toplumunda aile içi anlaşmazlıklar ve boşanma sebeplerini ve Gülsümhanım Həsilova, ünlü yazar ve araştırmacı Aziza Caferzade’nin araştırmalarına göre Azerbaycan ailesinin örf, âdet ve geleneklerini verir.

Bunlara ilaveten Nurdin Useev, Köktürk harfli Orhon ve Yenisey yazıtlarında Türk aile yapısı, kadın ve erkeğin aile içindeki yeri; Münevver Ebru Zeren, Türk kültüründe atalara duyulan sevgi ve saygıyı ifade eden maddi temsiller ve atalar için yapılan törenler; Sema Önal, Altay Türklerinde ata kültü bağlamında aile, tarih bilinci ve “töz” teriminin anlamları; Abulfaz Suleymanov ve Chulpan Ildarhanova, Türkiye, Tataristan Cumhuriyeti, Azerbaycan, Kırgızistan ve Kazakistan’da yapılan aile ile ilgili sosyolojik araştırmaların sonuçlarının karşılaştırmalı bir analizi; Faik Elekberli (Faiq Ələkbərli), Türk-Turan uygarlığında aile felsefesi ve ana babanın yeri; İsmail Doğan, Türk ailesinin kültür kökenlerinden modern zamanlara ulaşan etki ve işlevleri; Mert Can Erdoğan, Âdâp kitapları çerçevesinde Türk aile hayatı ve hane fertleri arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşırlar.

Bu makaleleri takiben Vefa Taşdelen, Kutadgu-Bilig’de evlilik konusundaki kriterlere; Bekarys Nurimanov, Kutadgu Bilig ve bugünkü Kazak toplumundaki aile değerlerine; Ayşe Yücel Çetin, Dede Korkud Kitabı’na göre aile, aile bireyleri ve aile bağlarına; Türkan Erdoğan, Türk atasözlerinden hareketle aile bireylerinin sosyal statüleri, diğer aile üyeleri ve sosyal çevre ile ilişkilerine; Lale Bayramova, aile ile ilgili Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi atasözlerinde görülen benzerlikler ve denklilere; Gülnar Osmanova, Azerbaycan ve Anadolu Türklerinde aile

değerleri ile ilgili atasöleri ve bu değerlerin komşuluk ve toplumsal ilişkilerdeki yerine; Müslüme Melis Çelikleş, eski Hint toplumunda evlilik, aile yapısı, kadın ve erkeğin aile içindeki sorumlulukları ve eşlerin boşanması ve yeri geldiğinde söz konusu konu ve meselelerin Türk toplumu ile mukayesesine; Taasilkan Chumabaeva ve Kanıbek İsakov, ailenin inanç ve kültürü şekillendirme ile eğitim ve öğretimdeki rolüne değinirler.

Aile ve sosyo-kültürel ilişkilerle ilgili olarak Galip Sayılov, Altay destanlarına yansıyan aile içi ilişkiler, anlaşmazlıklar ve mitolojik yaratılış kavramını içeren ölüp dirilmeler; L. B. Khvan, A. M. Bektursynova ve N. M. İbragimova, Kore, Özbek ve Karakalpak folklor ve edebiyatında aile ilişkileriyle ilgili ifadelerin özellikleri; Yusuf Oğuzoğlu, Bursa yöresi Türkmen (Yörük) köyleri örneğinde ailenin teşkili, oluşumu ve aile bağları; Fatma Ünyay Açıkğöz, Türk toplumunda aile ilişkileri, aile bağları ve aile bireyleri arasında hediyeleşme; Bakıtbek Maltabarov-Elmira Sarıbaeva, din ve eğitim kurumları bağlamında çağdaş Kırgız aileleri üzerinde istatistik ve sosyolojik bir analiz; Gülnar Omarova-Aygül Omarova, aile üyeleri arasındaki ilişkilerin yapısı, özellikleri ve bu ilişkiler bağlamında çocukların yetişmesi üzerinde dururlar.

Bu makalelerden sonra Naciye Ata Yıldız, Altay destanlarında seçilen örneklerle kadına eş olarak nasıl bakıldığı, eş durumundaki kadının kendisini nasıl tanımladığı, aile ve toplum içindeki yeri ve rolü; Kamil Şahin, Türk destanları ve Orhon Yazıtları bağlamında kadının yeri, konumu ve önemi; Tsymzhit Vanchikova ve Snezhana Tsypilova, Ortaçağ Moğol tarihinde kadının rolü; Nurlan Atygayev, XV. ve XVII. yüzyıllarda Türk idare ve yönetimi içinde yer alan Kazak hanımları; Kalipa Atemova, Türk dünyasında Kazak hanımlarının imajı; Venera Turatbek kızı, KIRGIZ toplumunda gelin, gelin olma ve bununla ilgili atasözleri; Zeynep İskefiyeli, *Sırrât-ı Müstakim*'e göre kadının toplum ve ailedeki yeri üzerinde yoğunlaşırlar.

Kitabın kültürel miras ile ilgili kısmında ise Rövsen Alizade, Altay folklorunda önemli bir yeri olan “Ülgen” ve “Erlık” adlı iki yaratıcının rolleri ve fonksiyonları; Metanet Aliyeva, Altay Yaratılış Destanı ve Saha Türklerinin “Kut Sür İtegele” sistemi; Zeki Akçam ve Ayşegül Akçam, Altay ve Kıbrıs Türklerinde ay ve güneş tutulması ile ilgili inançlar; Talgat Daniyarov ve Dariha Kişibayeva, Türklük idealinin gerçekleşmesinde Rahmankul Berdibay'ın yeri ve önemi; Kayrat Belek, Altay topluluklarının kültürel ve siyasi oluşumunda soy kütüğü (şecere) ve Sabir Attakuruv'un Kırgız şeceresi; Mehmet Alpargu, büyük çoğunluğu bugünkü Rusya Federasyonuna bağlı Dağıstan Cumhuriyeti'nde yaşayan Kumuklarda aile; Osman Özkul, Ahmet Küçük ve Ali Özaslan, Türklerde ölümle ilgili inanç sistemleri, ölüm âdetleri ve ölüm ritüelleri üzerine odaklaşırlar.

Bunlara ilaveten Nurbolat Bogenbaye ve Aidyn Zhalmırza, Erken Ortaçağda Altay Türklerinin dinsel inançlarda kültürle ilgili kutsal kav-

ramlar; Yerbolat Saurykov, Ortaçağlarda Avrasya kıtasının en geniş topluluklarından olan Türk-Kıpçak boylarının Bozkır kültürünün gelişmesinde oynadığı roller; Beket Ötegen, Hoca Ahmet Yesevi felsefesinde iş hayatı ile ilgili değerler; Recep Yaşa, en eski proto-Türk gelenek ve inançlarından kaynaklanan misafirperverlik; Nursaule Akhatova, Kazak Türklerinde görüşme geleneği ve bu gelenekte Sırım Datoğlu'nun şeşendik (bilgelik) sözlerinin yeri; Kalipa Atemova ve Latipa Atemova, Kazaklarda geleneksel eğitim sistemi; Yüksel Kaştan, Türklerin en eski spor etkinliklerinden güreşin Yörük kültüründeki yeri ve önemi; Gökçen Çatlı Özen, Alevilikte bireyin kendi kültüründe etkinlik kazanmasını sağlayan yola giriş töreni; Elmira Zulpıharova, Kazak toplumunda çocuk doğumu ile ilgili ritüeller ve gelenekler; Dinar İmanova, Kırgız aile ve toplumunda yaşlı kişilerin yeri; Möldir Sultanmurat ve Kalipa Atemov, çok kültürlü çevrede çocukların eğitimi meselesi üzerinde dururlar.

Sosyal ve siyasi yapı olarak Nazgul Isabaeva, göçebelerin dış dünyasında diplomasinin rolü ve özellikleri; Yahya Başkan, Osmanlı hükümdarı Orhan'ın Bizans İmparatorunun kızı ile evlenmesi ve siyasi evliliklerin devletlerarası ilişkilerdeki yeri; Hakan Doğan, Osmanlılarda mali bir birim olarak hane kavramı; Serpil Sömez, II. Mahmut döneminde Sivas, Çorum, Yozgat şehirleri örneğinde hane yapısı; Gülhanım Ünsal, bir Fransız seyyahın gözlem ve tespitlerinde Türklerin yaşam tarzı bağlamında Batı'nın Doğu algısı; Gurbangeldi Gutlıyev, Sovyet öncesinde Türkmenlerde anayasa niteliğindeki törenin sosyo-kültürel hayattaki ve sosyal birliği sağlamadaki yeri; Cholpon Koichumanova, Kırgızlarda etnik kimlik ve bu kimliğin oluşumu; Ainagul Dzhooshebekova, Kırgız ailelerinin pazar ekonomisi ile ilişkisi ve bu ilişkinin gelişimi; Lenura Tleubekova, Latipa Atemova, Karaköz Abrahamanova ve Külşat Abişeva, Kazakistan'da öğrencilerin yaratıcı potansiyelinin şekillenmesinde entegre eğitim programı üzerine yoğunlaşırlar.

Ayrıca Ferah Celil ve Tünzale Soltanova, ortak düşüncede sihirli (magic) ritüellerin rolü; Dmitry Vasilyev, Runik yazıtı ve Kırgız hükümdarının damgasını taşıyan *Uytag* adlı dikili taş, Uldar Isabekova- Aizhan Auanassova, Türk kabilelerinin lehçelerinin özellikleri ve bu lehçelerin birbirleriyle olan ilişkisini ortaya koyan Kaşgarlı Mahmud ve eseri; Batır Norbaev, Oğuz lehçeleri ve bu lehçeleri korumanın yolları; Guldarhan Smagulova, Kazakçadaki Arapça ve Farsça kelimeler; Jack Snowden, Birinci Dünya Savaşı'nda 1916 tarihinde Erzurum'da Ruslara esir düşen Mehmet Fuat ve Mehmet Tahir isimli Sibiryadaki iki Türk mahkumun Altayik bağlantısı; Rita Sultangaliyeva, Rahimjan Otarbayev'in drama sanatı; Kıyal Toktonaliyeva, Kırgız ve Altay dillerinde 'kızıl' (kırmızı) kelimesinin kullanım özellikleri; Byungil Kim, Kore ve Özbek atasözlerinin mukayesesi; Jale Coşkun, Rus diline verinti olarak giren Türkçe kelimeler ve bunlarla ilgili araştırmalar üzerinde durmaktadırlar.

Kısaca muhtevaları verilen 83 makalenin, Altay halk ve topluluklarının aile ve aile değerlerini çeşitli yönleriyle ele aldıkları dikkati çeker. Bu bakımdan sempozyuma ilgi gösteren ve bildiri sunan meslektaşlarımıza ne kadar teşekkür etssek azdır. Meslektaşlarımızın sempozyuma bu ilgisi olmasaydı, bilim dünyasına böyle bir kitabı sunmak mümkün olmayacaktı.

Altayist Akademisyenler Topluluğu olarak Sempozyumun gerçekleşmesi hususunda desteklerini esirgemeyen kurum ve kuruluşların adlarını burada şükranla anmamız gerekiyor. Bu kurum ve kuruluşların başında sempozyumun gerçekleştiği İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı, Rektörlüğü ve Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı; Türk Tarih Kurumu Başkanlığı; Türk Dünyası Belediyeler Birliği; İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bağcılar Belediyesi, Küçükçekmece Belediyesi ve Beyoğlu Belediyesi Başkanlığı ile İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanlığı gelmektedir. Ayrıca sempozyumun gerçekleşmesi hususunda desteğini esirgemeyen pek çok kurum ve kuruluşla iletişim kurmamızı sağlayan hocamız Prof. Dr. Halis Ayhan'a da hassaten şükranlarımızı arz ediyoruz.

Bunun yanında eserin titizlikle basılması ve bilim dünyasına sunulması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan Türk Dünyası Belediyeler Birliği'ne ne kadar teşekkür etssek azdır. Bu arada eserde yer alan İngilizce metinleri titizlikle gözden geçiren ve gerektiğinde Türkçe metinleri İngilizceye tercüme eden değerli dostumuz Jack Snowden'e de teşekkür etmek bizim için bir zevktir. Ayrıca eserin hazırlanması sırasında yardımını esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Dinara Duisebayeva'yı da burada anmamız gerekir. Son olarak ise eserin basımı esnasında ustalığın ve tecrübenin bütün birikimini veren Özlem Matbaacılık Şirketi mensuplarına teşekkür ederiz.

Organizasyon Komitesi Adına

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Choi Han Woo

Introduction

Certain concepts formed in the course of history carry important meanings with regard to civilization values such as language, literature and history. One of these concepts is doubtless the *Altay* concept. This concept, within which we find many peoples, communities and nations of Eurasia, can be compared to a stratified snowball whose layers must be peeled away to shed scholarly light on all the values contained within. In this regard, it is of vital importance that research be conducted about the Altay peoples, communities and nations, which are spread over a wide swath of geography in Eurasia, and which have had significant impacts on the formation of the world's geography and social structure, as well as political and economic systems, and that symposiums and congresses be organized so that this research can be presented to the scholarly world. In continuation of the traditional international symposiums that have been arranged by the Altayist Academicians Community up to now, concerning the civilizations of Altay peoples, communities and nations and the values of those civilizations, an international symposium was conducted at Istanbul Aydın University related to *Dwellings-Family and Family Values* between 24 and 26 July 2017. The book we hold in our hands contains the papers related to *Family and Family Values* that were submitted at the aforementioned symposium.

A significant portion of the articles in the book were written in Altay languages or dialects and the others were written in either English or Russian. So that the articles can be addressed to and understood by a wider academic audience, each article has a summary in English at the beginning. Since the articles were written in various languages, dialects and alphabets, it would have been difficult to implement a uniform system for footnotes and sources, so there was minimal interference with the authors' preferences in this regard.

Taking note of the subject and the contents, the first of the articles concerning family and family values among Altay peoples and communities is that of Kamilveli Nerimanoğlu, who examined the importance of Altay knowledge theory and, in this regard, the socio-linguistic meaning of words related to family and kinship; Mukadder Güneri looked into the phases that facts pass through in relation to dwellings, family and family values in parallel with developments in Turkish language and literature; Aysu Güzel investigated the practical and spiritual culture associated with home and family found in the Dede Korkut book; Tashpolot Sadykov and

Abdymalik Mashrabov studied the reflection of ties and relationships of kinship terms in connection with common ancestors; Üçler Bulduk looked at the “böle/bölö” concept, which defines matriarchal kinship in the Turkic world; Serkan Acar examined the place of ‘imildaşlık / sütkardeşlik’ (foster siblings) of Turkish-Tatar dynasties in political and intercommunal relationships; Charles F. Carlson and Erhan Taşbaş researched traces of change in the kinship systems of Finno-Ugric and Turkic peoples; Victor Yakovlev investigated the effects of Chinese family names or Confucianism in Korean and Japanese names; Eduard Lebedev compared kinship terms in the Chuvash language and Turkish and the terms’ different phonetic variants; and Negizbek Şabdanaliyev looked into the effect of urbanization on kinship terms of Kyrgyz and the Turkish of Turkey.

Vahit Türk researched the “tüğ-” verb and the “düğün” (wedding) concept and compared this concept with a word meaning linkage; Satı Kumartaşlıoğlu investigated the ceremonies conducted around fire and hearth at Altai Turk wedding events and the basic beliefs that serve as the foundation for these ceremonies; Jarkyn Pirimbaeva looked at Kyrgyz ethnographic studies related to marriage and wedding relationships of the Kyrgyz and other Turkic peoples; Samara Osmonova investigated the bride price paid for a girl prior to the wedding in Kyrgyzstan’s south, in light of ethnographic sources and research; Ayhan Pala looked for examples among the Oğuz for the “levirate” type of marriage seen among the Huns and the Gök Turks; Zhanna Aubakirova-Saule Ualiyeva’s effort focused on the changes in marriage, divorce and family values in the Kazakh community between 1979 and 2009; disagreements and reasons for divorce among Azerbaijanis were examined by İsmayılzade Pirağa Eyyuboğlu-Hasanov Şövqü Vaqifoğlu-İsmayilov Yusif Eyyuboğlu; and Gülsümhanım Hasilova investigated Azerbaijani family customs, traditions and useages based on the research of famed writer and researcher Aziza Caferzade.

In addition, Nurdin Useev studied the Turkic family structure and the place of men and women in families, as seen in the Orhon and Yenisey inscriptions written with Gök Turk letters; Münevver Ebru Zeren looked into the ceremonies for physical symbols and ancestors that express love and respect for ancestors in Turkic culture; Sema Önal examined family, historical consciousness and the term “töz” in relationship to the cult of ancestors among Altai Turks; Abulfaz Suleymanov and Chulpan Ildarhanova did a comparative analysis of the results of sociologic research done in relation to family in Turkey, Tataristan, Azerbaijan, Kyrgyzstan and Kazakhstan; Faik Elekberli investigated family philosophy and the place of mother and father in Turkic-Turan civilization; İsmail Doğan looked into the effects and processes of cultural roots of the Turkic family that have reached modern times; and Mert Can Erdoğan concentrated on relation-

ships between Turkic family life and household members, in the framework of *Âdâp* books.

Besides these articles, Vefa Taşdelen looked at marriage criteria in the Kutadgu-Bilig; Bekarys Nurimanov examined family values in Kutadgu Bilig and in today's Kazakh community; Ayşe Yücel Çetin researched family, family members and family ties, according to the Dede Korkud book; Türkan Erdoğan investigated the social status and relationships with other family members and social circles of family members, based on Turkic proverbs; Lale Bayramova looked at the similarities and balances between the proverbs of Turkish in Turkey and Azerbaijani Turkish; Gülnar Osmanova studied the family value proverbs of Azerbaijan and Anatolian Turks and the relationship of these values to neighborliness and communal ties; Müslüme Melis Çeliktaş conducted a comparison between old Indian communities and Turkic groups with regard to marriage, family structure, responsibilities of men and women within the family and divorce; and Taasilkan Chumabaeva and Kanıbek İsakov researched the role of education and instruction in the formation of family beliefs and culture.

With regard to family and socio-cultural relationships, Galip Sayılov looked at deaths and revivals containing references to inter-family relationships, disagreements and the mythologic creation concept reflected in Altai legends; L. B. Khvan, A. M. Bektursynova and N. M. İbragimova examined the particulars of statements concerning family relationships in the folklore and literature of Korea, Uzbekistan and Karakalpak; Yusuf Oğuzoğlu investigated the organization, formation and family ties of the people of the Turkmen (Yoruk) groups in the Bursa region villages; Fatma ÜnyayAçıkgöz looked at family relations, family ties and gift-giving among family members in the Turkic community; Bakıtbek Maltabarov-Elmira Saribaeva's work involved a statistical and sociologic analysis of the effects of religious and educational organizations on modern Kyrgyz families; and Gülnar Omarova-Aygül Omarova focused on the relationship structure among family members, their particulars and the issue of raising children in connection with these relationships.

Besides these articles, Naciye Ata Yıldız examined certain examples from Altai legends to learn about how a woman was regarded as a wife, how she defined herself as a spouse and her place and role in the family and the community; Kemal Şahin looked into the place, position and importance of a woman in Turkic legends and the Orhon Inscriptions; Tsymzhit Vanchikova and Snezhana Tsypilova researched the role of women among the Mongols in the Middle Ages; Nurlan Atygayev investigated the subject of Kazakh women in Turkic administration and governing in the 15th and 17th centuries; Kalipa Atemova looked at the image of Ka-

zakh women in the Turkic world; and Venera Turatbek kızı focused on the bride in the Kyrgyz community and related proverbs; and Zeynep İskefiyeli informed related to woman's position in society and family according to *Sirât-ı Müstakim*.

In the portion of the book concerning cultural heritage, Rövşen Alizade examined the roles and functions of the creators “Ülgen” and “Erlık”, who have important places in Altai folklore; MetanetAliyeva researched the Altai Creation Legend and the “Kut Sür İtegele” system of the Saha Turks; Zeki Akçam and Ayşegül Akçam beliefs of the Altai and Cypriot Turks with regard to solar and lunar eclipses; Talgat Daniyarov and Dariha Kişibayeva looked at the place and role of Rahmankul Berdibay in the realization of the idea of Turkism; Kayrat Belek examined family trees in the cultural and political formulations of Altai communities and the Kyrgyz family tree of Sabir Attakuruv; Mehmet Alpargu studied the family among the Kumuks who mostly live in Dağıstan, which is part of the Russian Federation; and Osman Özkul, Ahmet Küçük and Ali Özasan researched the belief systems, death customs and death rituals associated with death among Turks.

Additionally, Nurbolat Bogenbaye and Aidyn Zhalmırza examined the sacred concepts related to culture in the religious beliefs of Altai Turks during the early Middle Ages; Yerbolat Saurykov looked into the rolls played by the Turkish-Kıpçak clans, one of the largest groups in the Eurasian continent in the Middle Ages, with regard to cultural development in Steppe culture; Beket Ötegen investigated the values associated with business life in the philosophy of Hoca Ahmet Yesevi; RecepYaşa studied hospitality based on the oldest proto-Turk traditions and beliefs; Nursaule Akhatova looked into the discussion tradition among Kazakh Turks and the place of Sırım Datoğlu's “şeşendik” (wisdom) words in this tradition; Kalipa Atemova and Latipa Atemova researched the traditional education system of the Kazakhs; Yüksel Kaştan researched the place and importance of wrestling, one of the Turks' oldest sporting endeavors, in the Yörük culture; Gökçen Çatlı Özen's work focused on the entrance ceremony in Aleviism for an individual wanting to achieve activeness in his own culture; Elmira Zulpıharova looked at the rituals and traditions concerning child birth in the Kazakh community; Dinar İmanova studied the place of the elderly in the Kyrgyz family and community; and Möldir Sultanmurat and Kalipa Atemov, focused their attention on the issue of children's education in a multi-cultural setting.

With regard to social and political structure, Nazgul Isabaeva looked into the role and particulars of external diplomacy among nomads; Yahya Başkan studied the marriage of Ottoman Sultan Orhan with the Byzantine Emperor's daughter and the place of political marriages in international

relations; Hakan Doğan examined the home concept as a financial unite among the Ottomans; Serpil Sönmez's work centered on the home structure in Sivas, Çorum and Yozgat during the reign of Sultan Mahmut II; Gülhanım Ünsal looked at the West's perception of the East and the Turks' lifestyle, based on the observations and determinations of a French traveler; Gurbangeldi Gutliyev examined the effect of a constitution-like code of the Turkmen prior to the Soviet period on socio-cultural life and social unity; Cholpon Koichumanova studied the ethnic identity of the Kyrgyz and the formation of this identity; Ainagul Dzhooshebekova examined the market economy of Kyrgyz families and the development of this family-market relationship; and Lenura Tleubekova, Latipa Atemova, Karaköz Abrahamanova and Külşat Abişeva focused on an integrated education program designed to put the creative potential of students in Kazakhstan into form.

In addition, Ferah Celil and Tünzale Soltanova studied the role of magic rituals in collective thinking; Dmitry Vasilyev examined an obelisk called uytag written in Runik letters and carrying the seal of a Kyrgyz ruler; Uldar Isabekova-Aizhan Auanassova, investigated the characteristics of the dialects of Turkic tribes and the works of Kaşgarlı Mahmud, who brought forth the relationships between these dialects; Batır Norbaev looked into the Oğuz dialects and ways to preserve these dialects; Guldarhan Smagulova researched Arabic and Farsi words in the Kazakh language; Jack Snowden described the Altaic links that two Turkish prisoners, Mehmet Fuad and Mehmet Tahir, captured by the Russians at Erzurum in 1916 during the First World War, found in captivity in Siberia; Rita Sultangaliyeva examined Rahimjan Otarbayev's "darama" art; Kıyal Toktonaliyeva studied the usage characteristics of the word "kızıl" (red) in the Kyrgyz and Altai languages; Byungil Kim made a comparison of Korean and Uzbek proverbs; and Jale Çoşkun looked into Turkish words that have entered the Russian language and examined the research related to this matter.

It is worth noting that the 83 articles, about which we have provided brief commentaries, take up various aspects of dwellings used by Altay peoples and communities and the related home culture. In this regard, however much we thank our colleagues for their interest in the symposium and the papers they presented there, it would be insufficient. Without the interest of our colleagues in the symposium it would have been impossible to present a book like this to the scholarly world.

Here we must extend our thanks to the organizations that have been so generous with regard to their support for the realization of the Altayist Academicians Community Symposium. Foremost among these organizations which made the symposium possible are Istanbul Aydın University's

Trustee Committee Directorate, Office of the Rector and the Office of the Dean of the Science-Literature Faculty; the Turkish Historical Society Directorate; Union of Turkish World Municipalities; Istanbul Municipality; Bağcılar Municipality; Küçükçekmece Municipality; Beyoğlu Municipality; and the Istanbul Union of the Chambers of Artists and Artisans. Additionally, we extend our gratitude particularly to Prof. Dr. Halis Ayhan, who has been so generous with his support for the realization of the symposium, and who has enabled us to contact many other organizations.

Also, however much we thank Union of Turkish World Municipalities, that gave their all to see that this work was published flawlessly and presented to the scholarly world, it would be insufficient. We would like to thank, as well, our valued friend Jack Snowden, who carefully reviewed the English texts in the work and who translated Turkish texts to English, when necessary. Additionally, I must mention here Assoc. Prof. Dr. Dinara Duisebayeva who was helpful in assisting in the book's preparation. Finally, we offer our gratitude to the members of Özlem Matbaacılık Şirketi (Özlem Publishing Company), which provided all of its accumulated expertise and experience in the printing process.

On behalf of the Organizing Committee

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Choi Han Woo